

بررسی بصری الگوهای هندسی در خانه های قاجاری تبریز

رفیعه هاشمی^{۱*}، عارف امامی مهر^۲

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد معماری داخلی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز (rfh.hashemi@gmail.com)

۲- استادیار مدعو دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز (a.emamimehr@ut.ac.ir)

چکیده

در جوامعی که به دلیل قدمتشان، با دیرینگی زندگی اجتماعی و شهرنشین روبه رو است، فرهنگ اجتماعی تثبیت شده ای در آنها می توان مشاهده کرد. معماری محل سکونت انسان ها بیش از هر چیزی به نحوه زندگی، ادراک و برداشت آن ها و نیز ویژگی های جغرافیایی محل سکونتشان بستگی دارد. و به طور کلی، معماری، تبلور ادراک و باور انسان است که در ساخت مکان سکونت وی متجلی می شود. همچنین بخش عمده بافت های شهرهای تاریخی ایران را خانه های مسکونی تشکیل می دهد و تدبیر در آنها که بر اساس نیازهای انسان ایرانی و محیط ساخت شکل گرفته اند می تواند در رسیدن به الگوی مسکن مناسب سودمند باشد.

به دلیل نزدیکی دوره قاجار به زمان معاصر و محفوظ ماندن تعدادی از آثار این دوره به خصوص خانه ها، فرصت مناسبی جهت بررسی خانه های این دوره وجود دارد. شهر تبریز به علت اهمیت بالای شهر در آن دوران و تعداد زیاد خانه های باقیمانده از آن دوران مناسب بررسی در این زمینه می باشد. اگرچه این بناها عمدتاً به دوره قاجار تعلق دارند لیکن توانسته اند بخش اعظم دست آوردهای فضایی قرن های پیش از قاجار را در خود گردآورند.

لازمه گونه شناسی قرار دادن نمونه های مشابه در یک گروه و بررسی الگوهای به کار رفته در هر گروه است که خانه های تاریخی تبریز را می توان بر اساس عوامل متعددی از جمله الگوی شکلی، الگوی فرهنگی، الگوی اقلیمی، سازه و مصالح و زمان ساخت بررسی کرد.

در این پژوهش ابتدا به عوامل مؤثر در ایجاد انواع الگوهای هندسی و بصری پرداخته می شود. سپس خانه ها بر اساس دوره زمانی در سه گروه دسته بندی شده و الگوی های بصری هندسی در هر دوره و در نهایت هر خانه به صورت جداگانه بررسی می شود.

واژه های کلیدی: الگوی مسکونی، خانه های تاریخی، دوره قاجار، تبریز